

KOSMICKÉ ROZHLEDY

NEPERIODICKÝ VĚSTNÍK ČESKOSLOVENSKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV

1/1981

KOSMICKÉ ROZHLEDY, neperiodický věstník Československé astronomické společnosti při Československé akademii věd

ročník 1981

číslo 1

Panelová diskuse " Z historie Hvězdárny Petřín a Planetária Praha"

Diskuse na uvedené téma se uskutečnila 27. března 1980 na Hvězdárně Petřín. Pořádala Hvězdárna a planetárium hl.m. Prahy (HaP) spolu s Československou astronomickou společností při ČSAV. Přítomní se představili v pořadí, které bylo určeno jejich rozesazením v sále:

Oldřich Hlad, ředitel HaP

Pavel Najser, pracovník oddělení astron. pozorování, kursů a sekcí

Jiří Havelka, bývalý demonstrátor Hvězdárny Petřín a bývalý spolupracovník Planetária Praha

Jaroslav Pavloušek, redaktor ČTK a spolupracovník Hvězdárny

Vojtěch Letfus, předseda ČAS, vědecký pracovník AsU ČSAV, Ondřejov

Antonín Růkl, HaP

Martin Setvák, demonstrátor Hvězdárny Petřín

Jaroslava Soukupová, demonstrátorka Hvězdárny Petřín

Vladimír Příbyl, demonstrátor Hvězdárny Petřín

Zdeněk Horský, Astronomický ústav ČSAV, Praha

Ivan Hubený, Astronomický ústav ČSAV, Ondřejov

Helena Holovská, HaP

Marcela Liesková, tajemnice ČAS

Helena Mráčková, sekretářka ČAS

Vladimíra Zuklínová, HaP

Václava Kovářiková, náborářka HaP

Pavel Příhoda, HaP a výkonný redaktor KR

Ze zvukového záznamu diskusi přepsala H. Holovská. Uvádíme zkrácenou verzi tohoto záznamu, kterou připravil P. Příhoda. První část diskuse řídil P. Příhoda, druhou O. Hlad. Úvodní sdělení P. Příhody se týkalo organizace diskuse.

Hlad: Vítám srdečně všechny přítomné na pracovišti, jehož jsem představitelem. Věstník Astronomické společnosti uspořádal setkání těch, kteří se podíleli na činnosti obou zařízení - Hvězdárny Petřín v její padesátileté historii a Planetária Praha, které pracuje 20 let. Asi se nám za desítky minut nepodaří obsáhnout celé toto období a všechny události. V nehorším se může stát, že půjde o příjemné setkání lidí, kteří se tu poprvé setkali namnoze před desít-

kami let. Bude dobře, podaří-li se nám dotknout i podstatných věcí, týkajících se této kultury, tj. vědy a její popularizace.

Letfus: Vítám přítomné jménem ČAS jako její předseda. Škoda, že nepřišli příslušníci nejstarší generace, je jich už tak málo ... Já sám se pamatuji na dost pozdní etapu činnosti Hvězdárny. Poprvé jsem se zde objevil při příležitostné návštěvě Prahy a setkal jsem se s panem Kadavým, nerozlučnou tehdy součástí Hvězdárny. Život Hvězdárny jsem lépe poznal od roku 1945, kdy jsem odešel z domova studovat do Prahy na tehdejší přírodovědeckou, později matematicko-fyzikální fakultu.

Hvězdárna i Planetárium vznikly z popudu Československé astronomické společnosti. Obě zařízení i Společnost sehrály důležitou roli v popularizaci astronomie. Na petřínskou hvězdárnu chodili přece zájemci z celé republiky. Za války, kdy bylo v kultuře málo příležitostí, nastal příliv členů do Společnosti. Počet členů vzrostl na 4 až 5 tisíc. Velkou úlohu v tom sehrála Hvězdárna i její nadšení spolupracovníci. Po válce se objevovaly názory, že astronomie je úniková věda. Astronomická společnost, její výbor a pozdější místopředsedkyně soudružka Luisa Landová-Štychová velmi usilovně proti těmto nesprávným názorům bojovaly.

Podle příkladu petřínské hvězdárny se po válce začaly budovat další hvězdárny nadšenou prací amatérů po celé zemi. Do té doby vznikla pouze rokycanská hvězdárna a tuším v Českých Budějovicích. V té době sehrál pro astronomii velmi příznivou úlohu ministr informací Václav Kopecký, později náměstek předsedy vlády. Na 11. sjezdu KSČ ve svém příspěvku věnoval značnou pasáž zdůvodnění stavby dvoumetrového dalekohledu a pomáhal i budování hvězdáren. Skupiny amatérů z různých míst se obracely na ČAS, která se vyjadřovala k jejich žádosti o postavení hvězdárny, a Ministerstvo kultury finančně přispívalo ke stavbám.

Také v případě Planetária ČAS sehrála svoji roli. Díky její iniciativě rozhodl Ústřední národní výbor o objednavce Zeissova planetária, objednal projekt a nakonec vybudoval Planetárium. Vybudování Planetária v Praze bylo příkladem i pro další města. Společnost měla tehdy velký vliv, protože příznivcem astronomie a také určitou dobu předsedou ČAS byl s. Václav Jaroš, který byl i funkcionářem Ústředního národního výboru a měl na starosti kulturu.

Přihoda: První vzpomínky na Hvězdárnu mám z dětských předválečných let, kdy jsem vyjížděl lanovkou na Petřín a viděl zvenčí tu budovu, kde prý v noci ukazují oblohu dalekohledem. Poprvé jsem se sem podíval v r. 1945. Tehdy tu stály obrovské skupiny návštěvníků a dívaly se na rozbité kopule. Tenkrát mne prováděl nadporučík, později myslím podplukovník Horka, ukazoval nám Slunce jediným dalekohledem, hledačem komet ve východní kopuli. O "Königovi" - refrктору v hlavní kopuli - se tehdy vyjádřil, že "z něj zbyla hromádka starého železa", a měl pravdu. V nabitě přednáškové síni jsem zhlédl přednášku se "světelnými obrazy".